

ΘΕΤΙΚΗΣ
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ:
ΓΕΩΡΓΙΑ ΜΑΚΡΗ
ΚΙΚΗ ΚΟΝΤΟΜΗΝΑ
ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΤΖΙΤΖΙΚΑΚΗΣ
ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΑΓΓΕΛΟΥ

Πάντων χρημάτων μέτρον ἐστὶν ἄνθρωπος, τῶν μὲν ὄντων ὡς ἔστιν, τῶν δὲ οὐκ ὄντων ὡς οὐκ ἔστιν.

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ
ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΠΡΩΤΑΓΟΡΑΣ (ΕΝΟΤΗΤΕΣ 6η & 7η)

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Ο Πρωταγόρας στην έκτη ενότητα, συνεχίζοντας την επιχειρηματολογία του για το «διδασκόν» της πολιτικής αρετής, εκφράζει τις απόψεις του για τον χαρακτήρα της ποινής. Αφού καταγράψετε τη συλλογιστική του πορεία, να την αξιολογήσετε λαμβάνοντας υπόψη το σύνολο του μύθου.
2. Ποια ήταν η συμβολή της πολιτείας στην ηθική αρτίωση των νέων πολιτών; Ποια μέσα υιοθετούσε εκείνη προκειμένου να το επιτύχει και ποιες κυρώσεις επέβαλλε στην περίπτωση που οι πολίτες επιδείκνυαν αντικοινωνική συμπεριφορά;
3. Θυμούνται, ἐθέλεις, διανοείται, ἥκιστα, συμβουλεύοντος: για καθεμιά από τις παραπάνω ῥέξεις να γράψετε ένα συνώνυμό τους στην αρχαία ελληνική.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Ο Πρωταγόρας στη συγκεκριμένη ενότητα, συνεχίζοντας την προσπάθειά του να αποδείξει το διδασκόν της πολιτικής αρετής, αναφέρει ένα νέο επιχείρημα σχετικά με τον χαρακτήρα της ποινής. Συγκεκριμένα υποστηρίζει ότι η ποινή πρέπει να έχει ἑλληγο χαρακτήρα («μετὰ λόγου») και να μην έχει ως πρωταρχικό σκοπό της την εκδίκηση αυτού που διέπραξε ένα αδίκημα, στοχεύοντας στην πρόκληση ηθικής, υλικής ή σωματικής βλάβης του παραβάτη, ακόμη και στη φυσική του εξόντωση («οὐδεὶς κολλάζει τοὺς ἀδικούντας ... ὅτι ἡδίκησεν»). Αντίθετα, η ποινή έχει διττό σκοπό: να σωφρονιστεί ο δράστης, για να μην επαναληφθούν στο μέλλον ανάλογες αξιόποινες πράξεις, και να παραδειγματιστούν τα υπόλοιπα μέλη του κοινωνικού συνόλου, βλέποντας και κατανοώντας ότι οι επιλήψιμες πράξεις επιφέρουν και αντίστοιχες ποινές («ἵνα μὴ αὐθὶς ἀδικήσῃ μίτη αὐτὸς ... μίτη δ᾿ ἄλλος ὁ τοῦτον ἰδὼν κολλασθέντα»). Η ποινή δηλαδή σε μια ευνομούμενη κοινωνία πρέπει να έχει αποτρεπτικό και παιδαγωγικό χαρακτήρα και όχι ανταποδοτικό ή κατασταλτικό. Αποβλέπει στο μέλλον («τοῦ μέλλοντος χάριν»), ἐπιδίδοντας την ηθική προαγωγή των πολιτών και όχι στο παρελθόν, καθώς ὅ,τι συνέβη τότε είναι οριστικά και αμετάκλητα συντελεσμένο, γι' αυτό και δεν μπορεί να ἀλλοτρήσει (αποφθεγματική διατύπωση: «οὐ γὰρ ἄν τό γε πρᾶχθὲν ἀγέννητον θεῖη»).

Σύμφωνα μάλιστα με τον σοφιστή, η ανταπόδοση στο διπραχθέν αδίκημα με μια αντίστοιχη ἄδικη πράξη συνιστά εμφανή παραλογισμό και μόνο ένα θηρίο θα μπορούσε να λειτουργήσει μ' αυτόν τον τρόπο («ὄστις μὴ ὡσπερ θηρίον ἀλογίστως τιμωρεῖται»). Επομένως, η ποινή είναι ένα από τα μέσα διδαχῆς –το ἔσχατο– της πολιτικής αρετής σε ὄσους ἐκδηλώνουν αντικοινωνική συμπεριφορά και αποδεικνύει τον ἐπίκτητο χαρακτήρα της.

Η διάκριση της ποινής από την εκδίκηση γίνεται για πρώτη φορά σε αυτό το κείμενο από τον Πρωταγόρα και αποτελεί μία από τις σημαντικότερες εννοιολογικές ανακαλύψεις στην ιστορία της ανθρώπινης σκέψης. Εδώ δηλαδή ο σοφιστής παρουσιάζει έναν εξανθρωπιστικό χαρακτήρα της ποινής, εκφράζοντας μια ρηξικέλευθη θέση για τον αρχαίο ελληνικό κόσμο.

Με τη θέση του αυτή, που παρουσιάζει σημαντικές ομοιότητες με τις αντίστοιχες κορυφαίων εκπροσώπων του ευρωπαϊκού διαφωτισμού (Cesare Beccaria) και έχει επικρατήσει στα νεότερα χρόνια σε ὅλα τα πολιτισμένα κράτη του κόσμου, ο Πρωταγόρας αναγνωρίζει τη δυνατότητα κάθε ανθρώπου για ηθική βελτίωση, αρκεί να λάβει την κατάλληλη διαπαιδαγώγηση. Βέβαια, η συγκεκριμένη θεωρία, ὅσο

σημαντική κι αν είναι, δεν παύει να είναι μονομερής και μονόπλευρη, τουλάχιστον με τη μορφή που παρατίθεται στη συγκεκριμένη περικοπή. Ο σοφιστής επικαλεῖται μόνο την αποτροπή, δηλαδή τη μη τέλεση ἔκνομης πράξης στο μέλλον, για να δικαιολογήσει την επιβολή ποινής. Ταυτόχρονα, αρνείται να δεχτεί ὅτι η ποινή αποβλέπει ἐξίσου και στο παρελθόν, δηλαδή ἐπιβάλλεται και για το διαπραχθέν αδίκημα («οὐ τοῦ παρεληλυθότος ἔνεκα ἀδικήματος τιμωρεῖται»). Η λογική αδυναμία της ως προς αυτό είναι προφανής: αν αποδεχόταν κανείς ὡς ἔχει την ἄποψη του Πρωταγόρα, τότε η ποινή θα μπορούσε να λειτουργήσει αποτρεπτικά ακόμη και στην περίπτωση που ἐπιβαλλόταν σε ἕναν αθώο, με την προϋπόθεση βέβαια ὅτι η απαγγελθείσα κατηγορία θα ήταν ἀρκούντως συγκεκριμένη, ὡστε να φαίνεται ἀληθής. Ὅμως, η ἐπιβολή της σε μια τέτοια περίπτωση θα συνιστούσε ἄδικη και ἠθικά ἀπαράδεκτη πράξη και θα ἀντιστρατευόταν τις ἀρχές της νομιμότητας και της δικαιοσύνης, τις οποίες κάθε υγιές δικαστικό σύστημα ἐπιζητᾷ να υπηρετήσει. Η ποινή, ἴσως, δεν ἐπιβάλλεται σε οποιονδήποτε ἀλλῶς ἐκείνον που διέπραξε την ἔκνομη ἐνέργεια, ἀκριβῶς ἐπειδὴ τη διέπραξε. Επομένως, ἐπιβάλλεται και «ἔνεκα τοῦ παρεληλυθότος ἀδικήματος», μόνο που δεν ἔχει ἀνταποδοτικό/ἐκδικητικό χαρακτήρα. Ἀκόμη, ἰσχυρίζεται ὅτι ὅλοι οὐ σύγχρονοὶ του ἀποδίδουν στην ποινή παιδαγωγικό χαρακτήρα και ὅτι, κατὰ συνέπεια, ἐπιβάλλουν ποινές σε ὄσους ἀδικοπραγούν με σκοπό να τοὺς σωφρονίσουν («ταῦτην οὖν τὴν δόξαν ... παρασκευαστὸν εἶναι καὶ διδασκὸν ἀρετῆν»). Ο ἰσχυρισμός του αὐτὸς δεν μπορεί να υιοθετηθεῖ ἀνεπιφύλακτα, ἐφόσον ὁ ἴδιος δεν τον ἔχει ἀποδείξει ἀλλῶς τον θεωρεῖ δεδομένο. Ἀντίθετα, εἶναι γνωστὸ πῶς στις ἀρχαίες ἐλληνικὲς κοινωνίες η ποινή εἶχε ἀνταποδοτικό χαρακτήρα. Η ἀρχὴ της ἀνταπόδοσης («τίσις» ἢ «lex talionis») ὡς μέσου ἀπονομῆς της δικαιοσύνης ἦταν βαθιὰ ἐδραιωμένη στον ἀρχαῖο ἐλληνικὸ κόσμο. Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνας πίστευαν ὅτι με τον τρόπο αὐτὸ (ἀνταπόδοση σε μια ἄδικη πράξη με την τέλεση μίας ἀντίστοιχης, ἰσοδύναμης προς αὐτήν, ἀδικοπραγίας) ἀποκαθίστανται η ἠθικὴ τάξη και η κοσμικὴ ἰσορροπία, που εἶχαν διασαλευθεῖ με τη διάπραξη μίας ἔκνομης ἐνέργειας. Σε ορισμένες μάλιστα περιπτώσεις η ἐκδίκηση δεν θεωροῦνταν μόνο ἀναφαίρετο δικαίωμα αὐτοῦ που υπέστη την ἀδικία (ἢ των οἰκείων του), ἀλλῶς και ἀπαραβάτο θρησκευτικὸ καθήκον. Ο σοφιστής, ἐπομένως, χρησιμοποιεῖ ὡς ἀποδεικτικὲς ἀρχές στοιχεία που χρῆζον τα ἴδια ἀποδείξεως («σὸφισμα ἠΐψεως τοῦ αἰτουμένου»).

Υπάρχει ὅμως και μια ἀντίφαση στα ῥηγόμενα του σοφιστή για τον παιδευτικὸ χαρακτήρα της ποινής. Συγκεκριμένα, στην τέταρτη ἐνότητα ο Πρωταγόρας παρουσίασε τον Δία να ῥέει ὅτι ὅποιος δεν μετέχει στην πολιτικὴ ἀρετὴ πρέπει να θανατώνεται ὡς ἀρρώστια της πόλης. Και στην πέμπτη ἐνότητα ἀναφέρθηκε ὅτι ὅποιος δεν μετέχει στην ἀρετὴ, δεν μπορεί να συγκαταλέγεται στις ἀνθρώπινες κοινωνίες. Εδώ, δηλαδή, παρουσιάζεται η ποινή με σκληρὸ και ἀπάνθρωπο χαρακτήρα, που ἔρχεται σε ἀντίθεση με την πεποίθηση για το «διδασκόν» της ἀρετής. Ο συλλογισμός, ἴσως, δεν θα μπορούσε να θεωρηθεῖ ἰδιαίτερα ἐπιτυχημένος, παρὸς το ὅτι ὁ ἴδιος ο σοφιστὴς οὐλοκλήρωνει την επιχειρηματολογία του με ἕναν τόνο αὐταρέσκειας («ἀποδέδεικται σοὶ, ὦ Σώκρατες, ἰκανῶς»).

2. Στο δεύτερο μέρος της ἑβδομης ἐνότητας, ο Πρωταγόρας παρουσιάζει τις βασικὲς ἀρχές του ἐκπαιδευτικὸ συστήματος στην ἀρχαία Ἀθήνα και συγκεκριμένα τα διάφορα στάδια

φροντιστήρια
ΠΟΥΚΑΜΙΣΑΣ
Ἡ ἐπιτυχία ἔρχεται πιο κοντά!

Γραμμὴ ἐπικοινωνίας με ἀστική χρέωση

801 200 0 500
poukamisas.gr

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΑ

- ΑΓ. ΒΑΡΒΑΡΑ • ΑΓ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ
- ΑΓ. Ι. ΡΕΝΤΗΣ • ΑΓ. ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΚΡΗΤΗΣ
- ΑΙΓΑΛΕΩ • ΑΜΦΙΑΛΗ • ΓΑΛΑΤΣΙ • ΓΛΥΦΑΔΑ
- ΔΡΑΠΕΤΣΩΝΑ • ΗΡΑΚΛΕΙΟ ΚΡΗΤΗΣ
- ΙΕΡΑΠΕΤΡΑ • ΚΑΛΛΙΘΕΑ • ΚΟΖΑΝΗ
- ΚΟΡΥΔΑΛΛΟΣ • ΚΥΨΕΛΗ • ΛΑΡΙΣΑ
- ΜΑΚΡΥ ΓΙΑΛΟΣ ΛΑΣΙΘΙΟΥ • ΜΕΓΑΡΑ
- ΜΟΣΧΑΤΟ • ΝΕΑ ΣΜΥΡΝΗ • ΝΙΚΑΙΑ
- ΠΕΙΡΑΙΑΣ • ΠΕΡΑΜΑ • ΠΕΡΙΣΤΕΡΙ

ΚΕΝΤΡΙΚΑ ΓΡΑΦΕΙΑ FRANCHISE

Σωτήρος & Αἰκιδιάδου 132, Πειραιάς
Τηλ.: 210 4112507, e-mail: info@poukamisas.gr

και τους φορείς της εκπαιδευτικής διαδικασίας, τους βασικούς στόχους της καθώς και τα μέσα επίτευξής τους. Ένας από τους φορείς ηθικής διαπαιδαγώγησης των νέων είναι, κατά τον σοφιστή, η πολιτεία, η οποία συνεχίζει και ολοκληρώνει το έργο της ηθικής τους αρίθωσης μετά την ενηλικίωσή τους. Η πολιτεία μαθαίνει στα νέα μέλη της τους ισχύοντες νόμους, δηλαδή τους παραδεξιμένους κώδικες ηθικής συμπεριφοράς, που καθορίζουν τον ιδιωτικό και δημόσιο βίο των πολιτών και τους οποίους οφείλουν να τηρούν όλοι. Ο καταναγκασμός, ως μέθοδος ηθικής διαπαιδαγώγησης, εφαρμόζεται και σε αυτό το στάδιο της εκπαιδευτικής διαδικασίας, ενώ και ο στόχος παραμένει ο ίδιος, η διαμόρφωση ενάρετων χαρακτήρων μέσω της ευεργετικής επίδρασης των νόμων. Όσοι πολίτες εκδηλώνουν παραβατική συμπεριφορά τιμωρούνται από την πολιτεία με μια διαδικασία που ονομάζεται «εὐθύνη» και η οποία αποσκοπεί στον σωφρο-

νισμό του παραβάτη. Η λέξη «εὐθύνη» παράγεται από το ρήμα *εὐθύνω*, το οποίο σήμαινε «σιώνω», «ισοσκελίζω». Έτσι ονομαζόταν η λογοδοσία στην οποία ήταν υποχρεωμένος να προβεί κάθε δημόσιος λειτουργός για τα πεπραγμένα της διοίκησής του, αλλή και η ποινή που του επιβαλλόταν στην περίπτωση που δεν είχε ασκήσει με χρηστό τρόπο τα καθήκοντά του.

Είναι και μια μεταφορική σημασία του όρου, σαν να προσπαθούσε δηλαδή ο νόμος να ξαναβάλλει τον πολίτη στην ευθεία. Μέσω λοιπόν της πολιτείας ολοκληρωνόταν η εκπαιδευτική διαδικασία, που ουσιαστικά διαρκούσε μέχρι το τέλος της ζωής του κάθε πολίτη.

3. θυμούται: ὀργίζεται, ἐθέλεις: βούλη, διανοείται: φρονεί, ἥκιστα: ἐλάχιστα, συμβουλεύοντος: παραινούντος

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ (Ἄνδοκίδης, *περὶ τῶν μυστηρίων*, 36-37)

Ἐπειδὴ δὲ ταῦτα ἐγένετο, Πείσανδρος καὶ Χαρικλῆς, ὄντες μὲν τῶν ζητητῶν, δοκοῦντες δ' ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ εὐνοῦστατοι εἶναι τῷ δήμῳ, ἔλεγον ὡς εἶη τὰ ἔργα τὰ γεγενημένα οὐκ ὀλίγων ἀνδρῶν ἀλλ' ἐπὶ τῆ τοῦ δήμου καταλήσει, καὶ χρῆναι ἐπιζητεῖν καὶ μὴ παύσασθαι. Καὶ ἡ πόλις οὕτω διέκειτο, ὥστ' ἐπειδὴ τὴν βουλήν εἰς τὸ βουλευτήριον ὁ κῆρυξ ἀνείποι ἵέναι καὶ τὸ σημεῖον καθέηοι, τῷ αὐτῷ σημείῳ ἢ μὲν βουλήν εἰς τὸ βουλευτήριον ἦει, οἱ δ' ἐκ τῆς ἀγορᾶς ἔφευγον, δεδιότες εἰς ἕκαστος μὴ συλληφθεῖν. Ἐπαρθεῖς οὖν τοῖς τῆς πόλεως κακοῖς εἰσαγγέλλει Διοκλίδης εἰς τὴν βουλήν, φάσκων εἰδέναι τοὺς περικόψαντας τοὺς Ἑρμᾶς, καὶ εἶναι αὐτοὺς εἰς τριακοσίους – ὡς δ' ἴδοι καὶ περιτύχοι τῷ πράγματι, ἔλεγε.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφράσετε το κείμενο.
2. Χαρικλῆς, ἀνδρῶν, ὁ κῆρυξ, τοὺς Ἑρμᾶς: να γραφεί η γενική και η κλητική ενικού των ουσιαστικών.
3. Να γράψετε τους ζητούμενους τύπους για τις παρακάτω λέξεις:
δοκοῦντες: το β' ενικό πρόσωπο οριστικής παρατατικού στην ίδια φωνή.
ἐπιζητεῖν: το β' πληθυντικό πρόσωπο προστακτικής στην ίδια φωνή και χρόνο.
ἵέναι: το α' πληθυντικό πρόσωπο σε όλες τις εγκλίσεις του ενεστώτα.
καθέηοι: κλίση προστακτικής στον χρόνο που βρίσκεται εἰδέναι: γ' ενικό υποτακτικής ενεστώτα και αορίστου
4. α. Να αναγνωριστούν συντακτικά οι παρακάτω λέξεις: τῷ δήμῳ, ἐπὶ τῆ καταλήσει, ἐπιζητεῖν, δεδιότες, εἰς τριακοσίους.
β. Να αντικατασταθεῖ η δευτερεύουσα πρόταση της παρακάτω περιόδου με ισοδύναμο ὄρο συντακτικά: Πείσανδρος καὶ Χαρικλῆς ἔλεγον ὡς εἶη τὰ ἔργα τὰ γεγενημένα οὐκ ὀλίγων ἀνδρῶν ἀλλ' ἐπὶ τῆ τοῦ δήμου καταλήσει.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Όταν έγιναν αυτά, ο Πείσανδρος και ο Χαρικλῆς, οι

οποῖοι αφενός ήταν από τους ανακριτές, αφετέρου θεωρούνταν εκείνη την περίοδο ότι διάκειντο απολύτως ευνοϊκά προς τη δημοκρατία, ἔλεγον ὅτι ὅσα εἶχαν συμβεί δεν ἦταν ἔργο λίγων ἀνθρώπων ἀλλ' ἀποσκοπούσαν στην κατάλυση της δημοκρατίας, και ὅτι πρέπει να συνεχιστεί η ἔρευνα και να μὴ σταματήσει. Καὶ ἡ πόλις βρισκόταν σε τέτοια κατάσταση, ὥστε ὅταν ὁ κῆρυκας καθούσε τὴ βουλήν να προσέθιθε στο βουλευτήριον και κατέβαζε τὴ σημαία, με αὐτὴ τὴν ἐνδειξη ἀπὸ τὴν μια πλευρὰ ἡ βουλή κατευθυνόταν πρὸς τὸ βουλευτήριον, ἀπὸ τὴν ἄλλη ἡ πόλις ἐγκατέλειπε τὴν ἀγορὰ, καθὼς ὁ καθένας τους φοβόταν μήπως συλληφθεῖ. Παρακινημένος λοιπὸν ἀπὸ τὴς συμφορᾶς που εἶχαν συμβεῖ ἐπὶ τὴν πόλιν ὁ Διοκλίδης κάνει μια καταγγελία ἐπὶ τὴν βουλήν, ἰσχυριζόμενος ὅτι γνωρίζει αὐτοὺς που ἀκρωτηρίασαν τὴς ἐρμαϊκῆς στήλης και ὅτι ὁ ἀριθμὸς τους ἀνέρχεται ἐπὶ τριακοσίους – ἔλεγε, ἐπίσης, ὅτι εἶδε και ὅτι ἦταν παρὼν ἐπὶ τὸν γεγονός.

2. Χαρικλῆς: τοῦ Χαρικλήους, ὡς Χαρίκλεις, ἀνδρῶν: τοῦ ἀνδρός, ὡς ἄνερ, ὁ κῆρυξ: τοῦ κῆρυκος, ὡς κῆρυξ, τοὺς Ἑρμᾶς: τοῦ Ἑρμοῦ, ὡς Ἑρμῆ

3. δοκοῦντες: ἐδόκει, ἐπιζητεῖν: ἐπιζητεῖτε, ἵέναι: ἐρχόμεθα – ἴμεν, ἴωμεν, ἴοιμεν
καθέηοι: κάθελε, κάθελετω, κάθελετε, κάθελόντων, εἰδέναι: εἶδη, γνῶ

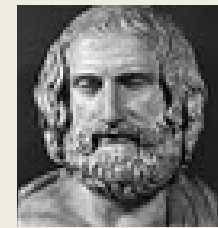
4. α. τῷ δήμῳ: δοτική αντικειμενική στο εὐνοῦστατοι, ἐπὶ τῆ καταλήσει: εμπρόθετος προσδιορισμός του τελικού αιτίου (σκοπού) στο τὰ γεγενημένα, ἐπιζητεῖν: τελικό απαρέμφατο – υποκείμενο του απαρεμφάτου χρῆναι, δεδιότες: αιτιολογική μετοχή συνημμένη στο υποκείμενο του ρήματος, λειτουργεῖ συντακτικά ὡς ἐπιρρηματικός προσδιορισμός τῆς αιτίας, εἰς τριακοσίους: εμπρόθετος προσδιορισμός που δηλώνει ποσὸ κατὰ προσέγγιση ὡς κατηγορούμενο ἐπὶ αὐτοὺς (υποκείμενο του απαρεμφάτου εἶναι)

β. Πείσανδρος καὶ Χαρικλῆς ἔλεγον εἶναι (ειδικὸ ἀπαρέμφατο) τὰ ἔργα τὰ γεγενημένα οὐκ ὀλίγων ἀνδρῶν ἀλλ' ἐπὶ τῆ τοῦ δήμου καταλήσει.

ΒΙΟΓΡΑΦΙΕΣ

Πρωταγόρας (490 – 420 π.Χ.)

Φιλόσοφος ἀπὸ τὰ Ἀβδηρα τῆς Θράκης. Υπήρξε σύγχρονος τοῦ Δημόκριτου, κορυφαῖος μετὰ τῶν σοφιστῶν και ὁ ἰδρυτὴς τῆς σοφιστικῆς κίνησης. Ὡς δάσκαλος ταξίδεψε ἐπὶ πολλές ἐλληνικῆς πόλεις. Ἐπισκέφτηκε συχνὰ τὴν Ἀθήνα ὅπου συνδέθηκε με φίλια με τὸν Περικλή και ἄλλους ἐπιφανεῖς Ἀθηναίους. Κύριες πηγές γιὰ τὸν βίον τοῦ Πρωταγόρα εἶναι ὁ ὁμώνυμος πλατωνικὸς διάλογος, οἱ *Βίοι Φιλοσόφων* τοῦ Διογένη (3ος αἰ. μ.Χ.) και τὸ ἔργο τοῦ Σέξτου Ἐμπειρικοῦ. Με τὸν Πρωταγόρα εἰσάγεται τὸ ρεύμα τοῦ σχετικισμοῦ και τοῦ υποκειμενισμοῦ ἐπὶ φιλοσοφία. Ὁ Πρωταγόρας πίστευε ὅτι ἡ γνώση δεν προσδιορίζεται ἀντικειμενικά, ἀλλὰ με τὴς αἰσθήσεις. Ἄρα, γνώση εἶναι ὅ,τι ἀντιλαμβανόμαστε ὅπως ἀποτυπώνεται ἐπὶ τὴς αἰσθήσεις μας. Ὁ Πρωταγόρας εἰσήγαγε και τὴν ἐννοία τοῦ «ἀνθρωποκεντρισμοῦ», με τὴν χαρακτηριστικὴν ῥῆση «πάντων χρημάτων μέτρον ἀνθρώπος». Ἡ ἔκφραση αὐτὴ σημαίνει ὅτι ὁ ἀνθρώπος ἀποτελεῖ μέτρο τῆς ἀλήθειας και τῆς γνώσης και γι' αὐτὸ κάθε υποκειμενικὴ ἀπόψη γιὰ κάποιο θέμα ἔχει τὴν ἀξία τῆς. Θεωρεῖται ἐπίσης ὁ πρῶτος ἀγνωστικιστῆς, ὅπως προκύπτει ἀπὸ τὴς θέσεις που ἐκφράζει ἐπὶ τὸ ἔργο τοῦ *Περὶ Θεῶν*. Ἀντιμετώπισε με κριτικὸ πνεῦμα τὴν ὑπαρξὴ τοῦ Θεοῦ, θεωρώντας ὅτι ἐμπόδιο γιὰ τὴν γνώση τοῦ εἶναι «ἡ ἀδελφότητα τῶν θεῶν και ἡ βραχύτητα τοῦ ἀνθρώπινου βίου».

εκδόσεις **ΠΟΥΚΑΜΙΣΑΣ**

κυκλοφοροῦν

Πλάτωνος **Πρωταγόρας**
Πολιτεία Πλάτωνος
Αριστοτέλης **Ἠθικά** **Νικομάχεια**
Αριστοτέλης **Πολιτικά**
Γ' Λυκείου – Θεωρητικὴ Κατεύθυνση
Π. Τζιτζικακῆς

Αρχαία Ἑλληνικὴ Θεματογραφία

Γ' Λυκείου
Θεωρητικὴ Κατεύθυνση
Β. Γεωργέλης

Συντακτικὸ τῆς Αρχαίας Ἑλληνικῆς Γλώσσας

Γ. Μακρῆ, Δ. Ποταμιάνου

